

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadókterületen átvéve:
 Egész évre ... 16 kor.
 Negyedévre ... 4 „
 Holynban hához hordva:
 Egész évre ... 20 kor.
 Negyedévre ... 5 „
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre ... 24 kor.
 Negyedévre ... 6 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétévi és ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaküldésére vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, október 21.

A magyar katolikusok összetartása.

Nagy érdeklődéssel tekintett az ország közvéleménye az ötödik kath. nagygyűlés megnyitása elé. Máskor is nagy eseményt képezett a katolikusoknak évről-évre megújuló impozáns manifesztációja, ezúttal különösebb fényt kölcsönzött annak az alkalom, mely ezt a nagygyűlést a Mária kultusz jubiláris ünnepével kötötte össze és különösebb érdeklődést kellett Zichy János grófnak jó előre bejelentett elnöki megnyitója a magyar katolikusok egységéről.

A kiváló politikusunknak mai beszéde teljesen kielégítette a hozzáfűzött vára-kozást. Minden félreértés eloszlatása céljából határozottan kijelentette, hogy a katolikusok egységét, összetartását nem politikai szempontból érti, hanem társadalmi tekintetből.

A magyar katolicizmus tényleg nem játsza azt a szerepet, melyet neki múltjánál, erkölcsi értékénél, súlyánál fogva játszania kellene, nem tud behatolni a mindennapi életbe, dermedt lethargiában van, félig megkövesedett mumia. Nincs autonómiánk, nincs ami összetartson bennünket a közéletben: — ez kell nekünk mig autonómiánk lesz — ami szerinte egyhamar nem lesz — helyettesíteni a társadalmi összetartást által. Kath. egyleti élet, a kath. nagygyűléseken való részvétel meghozza azt az összetartást, utat nyit a productív fejlődésnek, az egészsé-

ges szociális, gazdasági és kulturális működésnek.

Erre van legnagyobb szükségünk, ennek előérére kezelt kell fogni minden magyar katolikusnak.

Legyünk egiek ott ahol vallásunkért és egyházunkért munkálkodni, harezolai, szenvedni kell.

Ez volt a veleje Zichy megnyitójának, melyet lelkesedve fogadott — élén a püspöki-karral — az ötödik kath. nagygyűlésnek öt-hat ezer főnyi közönsége.

Legyen ez kezdete a férfias munkának, melytől oly sokat vár a magyar katolicizmus.

Az ötödik katolikus nagygyűlés.

Budapest, 1904. okt. 21.

Ma volt az első nyilvános ülése a katolikus nagygyűlésnek a Vigadóban. Megelőzőleg szent misét és Veni Sanctét celebrált Csáky Károly gróf váci püspök a belvárosi plébánia templomban. A Vigadó nagy termét ez alkalomra ünnepélyesen feldisznítették. A közepén halványzöld drapéria alatt az *Immaculata*, a Szeplőtlen Szűz Anya művészi szobra állott jobbra-balra ettől erdőnyi délszaki növény. A terem falait pápai és nemzeti színű zászlók és czimerek rarkították. A püspöki kar és a notabilitások részére emelvényt állítottak fel.

Itt foglalt helyet az elnökség is: Gróf Zichy János orsz. kép. az Országos Szövetség elnöke, Mattyasovszky Lajos, Bornemissza Tibor kalocsai praelátus alelnökök és Gyürky Ödön titkár. A püspöki karból megjelentek: *Bubics*

Zsigmond kassai, Bende Imre nyitrai, *Széchenyi* Miklós gróf győri, *Radnay* Farkas b-bányai, *Várossy* Gyula székesfehérvári, *István* Vilmos szombathelyi, *Descaffy* Sándor esanádi *Szme-csányi* Pál nagyvárad, gróf *Majláth* Gusztáv erdélyi püspökök. — *Fehér* Ipoly pannonhalmi, *Vajla* Ödön zirczi főapát. *Takács* Menyhért jászóvári prépost, *Kohl* Medárd cz. püspök, *Bogisich* Mihály cz. püspök, a görög katolikus püspöki karból *Szabó* János szamosújvári, *Vályi* János eperjesi, *Radu* Demeter nagyvárad, *Hossz-szu* Vazul lugosi püspökök. *Majrossy* kalocsai érseki helynök, *Fedlicska* Pál nagyszombati érseki helynök, báró *Fongrácz* Adolf vágolyhelyi prépost, gróf *Vay* Péter apostoli protonotarius, *Fraknói* Vilmos cz. püspök, gróf *Batthányi* Vilmos győri, *Szeifricz* pécsi kanonok, *Csernok* János orsz. képvis., *Glesswein* Sándor a Szt. István társulat alelnöke, *Wolafka* Nándor cz. püspök, *Palotay* László és *Széchenyi* Jenő nagyvárad, *Kanter* Károly apát plebános.

A világi méltóságok közül: Örggróf *Palla-riczini* Ede, gróf *Majláth* József főrendiházi tagok, *Márkus* József főpolgármester, gróf *Zichy* Aladár, *Horváth* Dezső, gróf *Zichy* Nándor, dr *Hoványi* Gyula nagyvárad, jogakadémiai tanár, a rendőrség részéről *Tóth* János ker. kapitány, *Förster* Ottó, *Breznay* Béla, *Kiss* János, dr *Blasskovics* Ferencz és *Szüllő* Géza orsz. képviselők stb.

Az ülés kezdetén az opera énekkara *Dom-bay* Artur vezetése alatt előbb a pápai, majd a magyar himnuszt énekelte el, melyet az összes jelen voltak állva hallgattak végig.

A himnuszok végeztével gróf *Zichy* János a következő megnyitó beszédet mondotta:

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

A helyettes.

— Némethöl. —

A jour elérte a csucspontját.

A zongoránál egy ur ült és nagy igyekezettel verte a zongorát; egy hölgyet kísért, aki már egy jó órája énekel.

A vendégeken meglátszott a teljes kimerültség, de minden énekszám után megtapsolták az énekesnőt, és kényszerítették a tovább éneklésre. Láthatólag azon erőlködtek, hogy megakadályozzák a szalonpoétát legujabb vigjátékának felolvasásában, aki már ott állott készen, kezében egy testes kéziratot lobogtatva.

Semmi áron nem volt szabad az énekesnek megszünnie. Valóságos taps-orkán jutalmazott minden énekszámot.

Az urak isteni módon mulattak a dolgon.

Csak ő nem törődött a társaság apró intrikáival. Lustán visszádólva ült székén és szórakozottan kavargatta teáját.

De hát ő szerelmes volt s ez a körülmény mindent kiengesztel. Szerelmének tárgya pedig éppen az a kisleány volt, aki ott a zongora mellett csillogtatta énekművészetét, tudom is én hányadszor kezdve újra kicsi dalocskáját.

Figyelnem azonban nem igen figyelhetett az énekesre, mert éppen az járt az eszébe, hogy milyen módon vallhatná meg neki a szerelmét.

Schogy sem tudott azonban elkészülni a tervével, pedig a félénkség nem tartozott a hibái közé.

És éppen most, mikor nem muló, könnyelmű kalandról, hanem egész életboldogságáról van szó, most mérhetetlen gyávának érzi magát.

— Hát veled mi van? — kérdezte mellé telepedve egy barátja. — Hiszen úgy ülsz itt, olyan álmodozva, mintha nagyon szerelmes volnál.

— Ah, te vagy? — válaszolt a fiatal ember fölzerve — hagyj el kérlek, kétségbeesett hangulatban vagyok.

A másik mosolyogva nézett rá:

— Tehát csakugyan szerelmes vagy?

— Ugy, körülbelül.

— Ismerem?

— Igen.

— No hát ki az?

— Klára kisasszony — válaszolt a fiatal ember s fejével könnyedén a fiatal énekesnő felé intett.

A másik összevonta szemöldökét:

— Nos . . . és? . . .

— Nem merem neki megmondani.

— Na ez igazán isteni; te kis bártortalan ifju, te!

— Barátom! Ne csufolódj; de hidd el, én magam sem ismerem magamra. Nem merek.

— De hát mitől félsz?

— Hogy elutasít.

— És te inkább választod a bizonytalan reménykedést, mint a szomorú bizonyosságot?

— Igen.

— Te! Beszéljek én veled? Megteszem neked szívesen.

Róth M. utóda

érkezett angol ujdonságait

Egyedüli raktár

Fownes fele (Valódi amerikai
 angol kesztyűkben (cipőkben

uri ingek mérték szerint

angol vadász mellény és bőrkabát
 különlegességek.

Elnöki megnyitó.

Örömmel üdvözlöm az ötödik katolikus nagygyűlésre egybesereglett magyar katolikusokat ez alkalommal, melyen ezen évenként visszatérő társadalmi manifestáció egyúttal egy vallási jellegű jubileum alakját öltötte magára.

Mária országának gyermekei a szeplőtlen fogantatás kihirdetésének ötvenedik évfordulója alkalmával gyermeki szeretetük virágait garmadába rakva, elhozzák a Szűz oltára elé, leteszik annak zsámolyára és a bájos virágok illata, szeretetünk melegsége mint a tömjénfüst felhatol oda, ahonnan bizonyára e pillanatban különös szeretettel tekint le ránk Magyarország patronája. (Tetszés.)

A katolikus vallás költészeté kétségtelesen a *Mária kultuszban* nyeri legbájosabb, legragadóbb kifejezését akkor, midőn az Üdvözítő anyjában az ideális tisztaságu nőt, e nőben a királynét és a királynéban az anyát tiszteljük. Minden poézis, Tisztelt Nagygyűlés, mit az emberi szív magában felölelni képes, megtestesült és ugyszólván költeményvé válik e három szóban: nő, királyné, anya. A hatalom és a szeretet superlativusát egyesíti e három szó, a szeretet és hatalom superlativusát egy női szívben.

Azon szeretet, mely mindent odaadott, mindent elszenvedett, mindent feláldozott, mindenről lemondott szeretetből, és azon hatalmat, melynek nagysága abban állott, hogy viszont a legnagyobb szeretet, az Üdvözítő szeretetét az emberiség iránt hozta létre, ugyszólván akkor, amidőn életet adott az Üdvözítőnek.

Életet adott az Üdvözítőnek! Forrásává lett tehát magának az üdvösségnek. Hatalomtól és szeretettől telített női szív, mely az üdvösség lehetőségének ajait megnyitottad, Mária a Te neved.

Szeretném ha most tavasz volna és összehordatnám a bimbót fakasztó május összes virágait, a tavasz minden báját, a felkelő nap sugarait, a kék ég azur színét a madarak dalát, a nyári estén tündöklő csillagok fényét, a harmateseppek ragyogását, mindent, mindent, a mit eszményi szépnek és tisztának képzelünk: és ebből a sok szépségből, fényből, illatból, bájból, ragyogásból, oltárt szeretnék emelni Neked Szűzanya, mely előtt leborulva minden katolikus magyar hódolatát fejeznék ki Neked, a legszeretőbb, a leghatalmasabb, a legtisztább anyának. (Élénk tetszés.)

Tisztelt Nagygyűlés!

Mária kultuszának jegyében kezdjük meg tehát az ideai működésünket, legyen munkássá-

gunk, legyen törekvéseink neki szentelve, lelkesítsen ő, adjon ő nekünk türelmet, szeretetet, bőleséget és erőt.

Az évenként visszatérő katolikus nagygyűlések egy-egy határköveket kell hogy jelezzenek, határköveket, melyek haladást jelentenek az összetartásban és a buzgalom fokozásában.

Nekem — nem tagadom — Tisztelt Nagygyűlés, egyik lelkesítő ideálom, *vezérgondolatom a magyar katolikusokat társadalmi tekintetben egyesíteni.*

Hazánkban, hol — fájdalom — minden elválasztja a katolikusokat, legyen vgre egy pont, egy momentum, ahol találkozhathatunk. Nem lévén autonómiánk, képezzen legalább ezen kongresszus egy szentélyt, a hol évenként összejöhöhetnek és megérthetik egymást azok, a kiket a szeretet vallása egyesít. Tegyük ez alkalommal félre minden animozitást, minden társadalmi és politikai különbséget, melyek a mindennapi élet összhangját zavarják, ne nézzük a köztük létező különbségeket, hanem keressük, keressük mindenáron az összekötő kapcsokat.

Higgyék el, melyen tisztelt Uraim és Hölgyeim, ha megtaláltuk ezeket az érintkező pontokat itt, ha bizalommal leszünk egymás iránt itt, nem fogunk már oly egymástól eltérő ellentétes álláspontot elfoglalni egymással szemben a mindennapi élet mezején; akkor mindenütt, — kezdetben halk, később hangos — visszhangra fogunk találni elvtársaink között és ki fog önkénytelenül fejlődni köztünk egy entente, egy neme a rokonerzetnek, mely végre önkénytelenül egyesülésbe és összetartozásba megy át.

Ide kell törekednünk és aki nem törekszik ide, az nézetem szerint nem a katolicizmus etikai erejének fokozását és nem erkölcsi hatalma befolyásának biztosítását tűzte ki cél gyanánt. (Igaz! ugy van!)

Ezt az etikai erőt és ezt a hatalmi befolyást azonban én *csak társadalmi értelemben* fogom fel, annyival is inkább, mert hiszen a társadalom képezi az állam tartalmát és alapját, és ha egyszer együtt van társadalmilag a katolicizmus, jótékony befolyása az állami életre önmagától, természetesen következik. Maradjunk tehát együtt legalább mi, a kik itt összejöttünk és képezzünk egy magot, mely fejlődési képességgel bír. (Helyeslések.)

Ne méltóztassanak félreérteni — nem politikai akcióról van itt szó, hanem egy állandó jellegű társadalmi szervezkedésről, mely az országban lévő katolikus körök, egyesületek

és intézmények révén, ezen évenként megismétlődő katolikus kongresszusban jutnak kifejezésre.

Azt szeretném, Tisztelt Nagygyűlés, hogy ez a kongresszus ne csak bizonyos régiókból, és árnyalatokból toborozza tagjait, hanem, hogy felölelje assanként mindazokat, kik érzékkel bírnak a katolikus társadalmi szervezkedés iránt s annak értékét az állami érdek szempontjából is föl bírják fogni.

A magyar katolicizmus mint történelmi alapon fejlődött állami és társadalmi faktor *tényleg nem játszsza azt a szerepet, melyet neki multjánál, erkölcsi értékénél, súlyánál fogja játszania kellene.* — Nálunk a katolicizmus sajtóságu életet él, nagy idők nyomát, — fényt, ragyogást — hord magán, de *tényleg nem tud behatolni a mindennapi életbe*, mert maga sem lélegzik szabályosan, ereiben nem cirkulál megfelelően a vér, szóval mondhatnám *félíg petrifikált* állapotban van. (Igaz, ugy van!) Ha *autonómiánk volna*, Tisztelt Nagygyűlés, ugy bizonyára intenzív élet keletkeznék e testben, de miután autonómiánk nincsen és ha a jelek nem csalnak, *egyhamar nem is lesz*, más által és másban kell keresnünk a táplálékot és életető erőt számára, és ez nem lehet más, mert nincsen egyelőre más, mint ezen nagygyűlések, melyeknek nem lehet csak az a céljuk, hogy demonstrálják, miszerint van még élet a katolicizmusban, hanem hivatásuk a katolikus társadalmi élet *produktív kifejlődésének terti és utat nyitni*, egyszóval ezt az életet intenzívvé tenni, ugy, hogy végre megszűnjék a magyar katolicizmus egy — mint mondan — félig megkövesedett mumia lenni, hanem legyen ismét *tényező, mely befolyását, mint olyat érvényesíti az egész társadalmi és az egész állami életben.* (Éljenzés, taps.)

Valamint a jó papnak sem csak az a hivatása, hogy elmélkedjék és imádkozzék, hanem érvényesítse a vallott és hirdett elveket — épp ugy kell, hogy a *magyar katolicizmus is kilépjön dermesztő lethargiájából* és fejtsen ki üdvös működést, *szociális, gazdasági és kulturális tereit*, méltóan nagy multjához és ahhoz az erkölcsi tőkéhez, melyet évszázadokon át annyi hazafisággal és szorgalommal gyűjtött. (Élénk éljenzés.)

Csak ugy, csak annyiban van értéke az egyháznak az állam szempontjából is, amíg és amennyiben az állam jól fölfogott erkölcsi érdekeit is előmozdítja, amint bármely oknál fogva visszavonulnak a hívők a passzivitás sáncza mögé, vagy nem érvényesítik erkölcsi értéküket erejüket — mindig társadalmilag értve ezt —

— Te? . . .

— Igen. Én. Én különben is körülbelül ugyanilyen helyzetben vagyok, legalább gyakorlalom magamat egy kicsit, mielőtt a magam dolga-hoz fognék.

— Tel! Hallod ez nagyszerű lenne! Tudod mit? Aztán majd revanszálom magamat. Én meg helyetted beszélek.

— Kezet reá!

— Becsületesre!

A zenének éppen vége volt s a poéta a vendégek általános rémületére belekezdett felolvasásába. Aki tehette menekült a szomszéd termekbe.

A fiatal emberek kezét szorítottak s a jóbarát egyenesen Klára kisasszony felé evezett. Karonfogta a kipirult arcú leánykát és az erkélyre vezette.

Beszélgetni kezdtek.

— Igazán nagyon szépen énekelt kisasszony. Igazán szépen.

— De hiszen ön nem is hallgatott oda — válaszolt a kis lány mosolyogva — én nagyon jól láttam, hogy amíg én énekeltam, ön egész idő alatt barátjával beszélgett.

— Esküszöm önnek, Klára kisasszony, hogy éppen ön felől beszélgettünk.

— Én felőlem? No ugy bizonyára gunyolódta.

— Na de kisasszony! Hogy is gondolhatlyet? Éppen ellenkezőleg. Azt mondtam neki,

hogy ön igazán elragadó, édes, bájos egy teremtes.

— Ma . . . Na! Csak ne nagyítson.

— Bizony Isten. Azt mondtam. Nem hazudok. Ez az én becsületes meggyőződéseim és a barátjám?

— Ó egészen az én véleményemen van. Mennél jobban áradoztam én, ő annál jobban toldotta.

— Valóban? Ezt igazán nem hittem volna. Pedig a barátja nem igen törődik velem. Minden hölgy számára van egy bókja, egy lekötöző szava, csak engem nem vesz észre soha. Én igazán nem is értem, hogy miért rajonganak érte ugy az asszonyok.

— Én sem. Hiszen igazán nincs rajta semmi. Ugy-e bár önnek sem tetszik?

— Nekem? Nem mondhatom, hogy nem. Nem gyűlölöm azt az embert. Akárki más szimpatikusabb nekem, mint ő.

— Talán még én is?

— Igen, még ön is — hagyta helyben a leányka mosolyogva.

Igazán enni valóan bájos volt a kislány, amint ott ült aranyzóke fejecskejét szendén lehajtva. Egy kicsit zavarban volt. De a fiatal ember is furesán érezte magát.

Egypár pillanatnyi szünet állott be.

— Klára kisasszony! — kezdte aztán némi habozás után.

— Kérem.

— Látta Klára kisasszony, az fáj nekem, hogy én nem vagyok önnek szimpatikusabb, mint a többi emberek.

A leány szokott mosolylyal kérdezte:

— És ki mondta azt önnek?

— Ön maga. Hiszen talán már észre vette?

— Én nem vettem észre semmit.

— De . . . de . . . mégis!

— Nos jó, észrevettem. Elég ez önnek?

— Nem, nem! Tudni akarom, Klára kisasszony, hogy . . .

— Hogy? . . .

— Hogy . . . Nos hát igen . . . hogy nem lenne-e a feleségem?

Bent a teremben a poéta éppen a végét olvasta vigjátékának s mire odaért, hogy a hősnő zokogva a hős mellére omlik, akkor már a Klára kisasszony aranyzóke fejecskeje is ott pihent a helyettesítő jó barát önzetlen kebelén.

A másik még mindig ott ült a teás eszéje mellett és türelmetlenül várta vissza barátját. Mikor meglátta őt, izgatottan sietett elébe:

— Nos, mit mondott? — kérdezte.

— Rendben van — felelt a másik.

— Tehát a feleségem lesz?

— A tied? . . . Nem. Az anyém! Leszel olyan szives az anyjától számomra megkérni a kezét? Különben hiszen megígérted becsületeszóra . . .

az összesség érdekében is, önmaguk közösitik ki magukat a produktív tényezők sorából és kell, hogy belenyugodjanak abba, hogy az állam által legfeljebb csak tűrt, tehát föltétlenül inferioris helyzetbe szorítottassanak.

Már pedig az egyháznak, melyet a hívők összessége képez, élni kell az államban, mert a *katholizizmusnak* nemcsak vallási és etikai céljai, hanem *államföntartó hivatása is van*. Az egyháznak tehát ez oknál fogva is tekintélyesnek és erősnek kell lennie, erős és tekintélyes pedig csak akkor lesz, ha a hívők összessége — és erre fektetem a főszólyt — magára tudja ölteni a tekintélynek azt a köntösét, és el tudja sajátítani összetartás által az erőnek azt a fokát, melynél fogva valóban tényezővé válhatik. (Helyeslés.)

Ez az, amit én egyesülés és szervezkedés alatt értek társadalmi téren: ez az, amiért dolgoztam lelkesedéssel azért, mert meggyőződésem, hogyha a katolikusoknak társadalmi és pártpolitikai különbség nélkül való egyesítése és egyesülése mielőbb be nem következik, legrovidebb idő alatt teljesen kihál a produktív élet a katolizizmus szervezetéből Magyarországon.

A ki tehát megakasztja ezt a társadalmi egyesülést és szervezkedést, magát a katolizizmus erőforrását temeti be. Ez az én meggyőződéseim. (Élénk tetszés.)

Az egyesülés nagy munkájához pedig erőt gyűjteni, nézetem szerint csak egy forrásból lehet és ez a forrás a *szeretet*. (Igaz, ugy van!)

Becsüljük meg egymást, tiszteljük egymásnak intencióit és ha a mindennapi élet el is választ. — mint ahogy mindég el fog választani, mert hiszen ezt az élet természete hozza magával, itt egyesülünk mindig újra, — mindig új, mindig több szeretettel. (Helyeslés.)

Legyen ez a szeretet nagyobb és hatalmasabb, mint az, ami elválaszt és akkor a katolizizmus érdekeiben in ultum analísi mégis találkozni fogunk. És ha az így lesz, elérjük a kitűzött célt, mert *együtt leszünk* mindenkor, a mikor azt az egyház érdekei megkövetelik, a mikor *vallásunkért és egyházunkért munkálkodni, harcolni, vagy szenvedni kell*, (Eljenzés taps!)

Ilyen elhatározásra, Mélyen Tisztelt Katolikus Nagygyűlés, nem lehet nagyobb és alkalmasabb pillanat, mint a mai, amidőn szívemben a megtestesült szeretetnek, a Szűzanyának képe él, mikor mindnyájan a hála virágaiból koszorút fonunk e szent kép köré, meggyújtjuk körülötte a mi szeretetünk fáklyáit és ő, a Patróna, ki ezer év óta védi e hazát, bizonyára anyai szívének egész melegét kegyelem alakjában árasztja le most reánk.

Egyesüljön az ő kegyelme a mi kölcsönös szeretetünkkel és ebből a szent frigyből születik meg végre a *magyar katolikusok összetartása*. Ezen hő óhajjal nyitom meg az ötödik katolikus nagygyűlést. (Hosszantartó zajos eljenzés.)

A viharosan megéljenzett s megtapsolt beszéd után gróf *Zichy* János indítványára megválasztották a nagygyűlés diszelnökéül: gróf *Bathányi* Ivánt, gróf *Cziráky* Antalt, gróf *Csekonics* Endrét, herceg *Eszterházy* Miklóst, gróf *Mailath* Györgyöt, *Márkus* József főpolgármestert, *Halmos* János polgármestert, báró *Révay* Ferenczet, örgróf *Pallavicini* Edét, gróf *Széchenyi* Imrét, gróf *Zichy* Nándort, gróf *Wenckheim* Frigyeszt. Indítványára a pápát és királyt táviratilag üdvöztették.

Ezután *Hosszu* Vazul püspök mondotta el beszédét a katolikusok egységéről a pápasághoz való ragaszkodásban.

Utána *Rajner* Lajos dr. pápai praelátus beszélt a katolikusok hazafiságáról.

A tárgysorozat utolsó pontja *Wolaffka* Nándor dr. ez. püspök, nagyvárad kanonok *«A katolikusok egysége a Mária tiszteletben.»* című beszéde volt.

Wolaffka magas röptű beszédében rámutat arra, hogy a katolikusok a Mária tiszteletben mindig egymásra találtak. Már az első keresztények a legnagyobb tisztelői voltak az

Isten anyjának. A művészeknek még ma is az a leghőbb vágyuk, hogy egy jól sikerült Madonna képet csináljanak. A legszegényebb templomcskában is ott találjuk a Mária szobrot nagy képet. Kivált nekünk magyaroknak kell ápotnunk a Mária kultuszt, mert országunknak az Isten anyja a patronátusa.

Délután 3 órakor.

A Magyarországi Katolikus Egyesületek Országos Szövetsége közgyűlést tartott.

A közgyűlést ifj. *Zichy* János gróf elnök nyitotta meg, üdvözölve a jelenlevőket.

A katolikus egyesületi ügyről *Bornemisza* Tibor pápai praelátus számolt be.

Az Országos Szövetség feladatairól *Zéman* Jenő plébános mondott beszédet.

Ezután a folyó ügyek tárgyalására került a sor.

Délután 6 órakor második nyilvános ülést tartottak a székeslővárosi Vigadó nagytermében.

Mayer Béla v. püspök és *Zichy* Aladár gróf beszéltek, kik után *Prohászka* Ottokár dr. emelkedett szólásra s költői lendületű beszédében a katolikusok társadalmi tevékenységével foglalkozott. A közönség lelkesen megéljenezte a szónok beszédét.

ORSZÁGGYŰLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, okt. 21.

Elnök: *Perczel* Dezső.

Napirenden van az

olasz provizórium

tolytatólagos tárgyalása:

Sághy Gyula: Szólok közgazdasági és közjogi szempontból bírálva a javaslatot. A közjogi szempontot nem kicsinyli, de úgy mint Ballagi Géza tette. Günther leleplezéseit fontosnak és súlyosnak tartja s amit Rosenberg előadó erről mondott azt nem fogadja el.

Rosenberg Gyula: Benne van a javaslatban.

Sághy Gyula: Ha megtörtént és igaz, mint az olasz földművelésügyi miniszter mondotta, a kormány felelőssége kettős súlylaval esik az elbírálás alá. A jelen javaslat nem bír semmiféle közgazdasági előnyvel, sőt tapasztalatból tudja, hogy bortermelésünkre hátránnyal jár. A paktumot ha már jogilag nem tartják kötelezőnek, de erkölcsi szempontból ő kötelezőnek tartja.

Fenyvessy a gyorsiroda főnöke Hieronymi Károly kereskedelmi miniszterhez megy, a miniszter valamit mondott neki.

Rátérve a javaslat közjogi oldalára kijelenti, hogy nagyon veszedelmesnek tartja az olyan kormányt, amely válogat abban, hogy melyik törvényt tartsa meg és melyiket nem. Minden más államban, ahol a parlamentarizmus formáit szigorúan megtartják, az ilyen kormányt 24 óra alatt elsöpri a fölzudult közvélemény. Az ellenzék a tuloldalról azzal vádolják, hogy a törvények szándékos félremagyarázásával ráakarjuk erőszakolni a nemzetre az önálló vámterületet. Már pedig ez nem áll, hanem igenis a tuloldal akarja a közös vámterülettel Magyarországot beleolvasztani Ausztriába. (Ugy van, a baloldalon.)

Kubik Béla: Eladjátok a hazát!

Sághy Gyula: Miután a kormány részéről az összbirodalom felé való törekvést látja, a javaslatot nem fogadja el, hanem hozzájárul *Krasznay* határozati javaslatához. (Zajos helyeslés a bal és szélsőbaloldalon.)

Elnök: Az ülést 5 perczre fölfüggeszti.

Zboray Miklós: Ez a törvényjavaslat, amelyik előttünk fekszik, valóságában csak egy szerződés. De azért a törvényhozás jóváhagyása nélkül nem léphet érvénybe. A törvényhozás által alkotott törvény megváltoztatható, egy másik alkotmányos uton alkotott törvénnyel, de nem egy oklevél formai szerződéssel. (Ugy van.) Igaz, hogy ez az okleveles szerződés érvényes lehet, de szakcionált törvényre megváltoztató hatással nem bír. Nem akar a paktummal részletesebben foglalkozni, de megjegyzi, hogy *Széll* Kálmán beszédeiben többször ismételte,

hogy a paktumot mindig kötelezőnek tartja. Azt akarja vitatni, hogy a viszonzóság megsértett-e, vagy nem?

A miniszternek azt a véleményét nem osztja, hogy nem törvénysértés, hanem csak határidő kitolásáról van szó. Az 1899. XXX. t.-cz.-re való hivatkozással konstatálja, hogy a viszonzóság tényleg megsértett. Ha mi nem mondjuk, hogy a viszonzóság megsértett. Ausztria nem fogja mondani. Mint törvény kimondja, hogy a tárgyalásokat nem lett volna szabad megindítani, míg arra felhatalmazás nincs. Már *Széll* Kálmán azt bizonyította, hogy nem akar a régi vámtarifia alapján szerződni, mert az rossz és most a kormány mégis a régi vámtarifia alapján kötötte meg a szerződést.

Rosenberg Gyula: A képviselő ur nem tudja mire szolgál alapul a tarifa.

Zboray Miklós: Bebizonyítja, hogy ő tudja.

Várady Károly: (Rosenberg felé) Sitacuisses (Derülség.)

Zboray Miklós: A törvények megváltoztatásának a hatóságáról beszél. Lehet törvényt változtatni, de amíg az meg nem történt, arra már előzőleg intézkedni, rendeleteket kiadni nem szabad. Nem fogadja el a javaslatot.

Kovács Pál beszélt ezután a néppárt részéről a javaslatok ellen.

Nem fogadja el a javaslatot, mert a szerződés Magyar és Olaszország között nem ideiglenes, szomorúan konstatálja, hogy nincs *Széll* Kálmán a Házban.

Kérdi, hogy a házszabályrevízióról szóló javaslat mikor kerül a Ház elé?

Elnök: Azt hiszem a jövő héten.

A vízvezetéki telep villamos üzeme.

— A főmérnök véleménye. —

A szakértők már huzamosabb idő óta vitatkoznak a felett, hogy a nagyvárad vizvezetéki telepet a mostani gőzüzem helyett villamos üzemre vigyék át, akként, hogy a városi villamostelep szolgáltassa a villamos hajtóerőt.

Dr. *Farkas* Kálmán műszaki tanácsos, vizügyi szakértő és *Hollós* József műszaki tanácsos, mint villamos szakértő ellenkező álláspontot foglaltak el a kérdésben. *Farkas* Kálmán ellenzi a villamos erőre átvitelt gazdasági és a vízzárlás biztonsága érdekében, míg *Hollós* József gazdasági és a villamos telep érdekében helyén valónak látná, ha a vízvezetéki telep a villamos erőre vitetnék át s ezáltal a nappali üzem egy hatalmas fogyasztót nyerne.

A szakvéleményekre s az egész kérdésre *Köszeghy* József városi főmérnök egy terjedelmes beadványt dolgozott ki s terjesztett be a tanácshoz. Ebben a vízműtelep mai álláspontjának meghagyása mellett érvel s kimutatja, hogy az gazdaságosabb és előnyösebb, mintha a villamos erőre térnek át.

A főmérnök elaborátumából közöljük a következőket:

Abból indul ki, főmérnök amiből a legelső naponkiindult, hogy t. i. képtelenségnek tartja azt, mikép egy teljes terheléssel és takarékosan dolgozó gőzgéptelep munkáját, mint a milyen a vízmű gépeinek munkája, ugyancsak gőzgépekből termelt villamos energiával jutányosabban lehet meghajtani. Bölcsen értené a villamos energia alkalmazhatóságát, ha az áramot nem gőzzel, hanem széllel vagy vízzel hajtott motorok szolgáltathatnák. Az azonban, hogy gőzből, tehát a szén melegéből átalakított energiával hajtott elektromotor üzem, mely 20—25% hatásfok veszteséggel adja le az energiát, ahoz az energiához képest, melyet a vízműtelepen eltűzelt szénből nyerünk, a város zsebet kevésbé terheli meg, mint a mai gőz üzem, sohasem tudta belátni.

Tudnunk kell, hogy a víz emelés kiszolgálására szén ég el a vízműnél és szén ég el a villanytelepen is. Ha villanytelep hajtana a vízművet, akkor ott a gőzgépeknek elektromos áramot kellene generálni, az áramot a vízműhöz kellene vezetni, ott betáplálni egy villamos motorba, amelyik az új szivattyut hajtana

Csak hogy a villanytelepen termelt gőzmunkájából a generator csak 90%-ot ad le. Ennek a 90 %-nyi értéknek egyrésze elvész a tápvezetékben, úgy, hogy mire a vízműtelephez kiérne az energia eme 90 %-nak csak 96 %-a jutna be a motorba. A motor hatás fokát 91,5 %-kal garantálja a Ganz cég, tehát a gőzgép munkájából a motor csak $0,90 \times 0,96 \times 0,915 = 0,79$ részt, vagyis, mondjunk nagyot: közel nyolcz tizedrészt ad le.

Azonban ez az ideális 80%-os hatásfok nem fog beállni; örülhetnénk ha 75% hatásfokkal adhatnánk vissza a gőz energiáját. Nekem ugyanis ezekkel a hatásfokokkal szemben erős aggályaim vannak, mióta a villamos műmotorikus berendezését ismerem: ezekkel szemben optimista álláspontra nem helyezkedhetem.

Elvégre is a város pénzéről van szó. A gőz energiája tehát a vízmű telepen a víz emelés céljaira 25 %-kal több munkát adhat le ma, mint a villanytelepen termelt gőz adhatna, ha azt a munkát a villamos telepről elektromos energia alakjában vásárolnám. Ez idáig azt hiszem világos és érthető.

És most jön a széles látó kör, amely azonban csak azért széles, mert a láthatár elálló közel objektivitásokat eltaszítja.

Azt mondják: mind ez az energia veszesség figyelmen kívül hagyandó. Mert itt arról van szó, hogy a villamos mű nappali üzemének kiadásait valaki fizesse meg. Ma a gépek üresen futnak nappal, ennél fogva nappali gépi munka drága költségei lenyomják az éjjeli üzem kedvező eredményeit.

Ha azonban a nappali üzemért pénzt kap a villamos mű, akkor olcsóbbak lesznek ott az átlagos termelési költségek.

De az okoskodás idáig teljesen helyt álló, mert üzleti szempontból csak ezen az alapon kombinálhat a város. Ha a város ma és a jövőben többet veszít a villamos telepen nappali terhelés híján, mint a mennyit veszítene a vízműnél, ha gőz helyett villam áramra térne át, akkor a villamos meghajtás indokolt, mert az átalakítás a városnak hasznot hajt.

A főmérnök ezután részletesen foglalkozik a mai üzemmel; a villamosmű pénzügyi szükségletével, a lupényi és petrozsényi szén ára közt lévő különbséggel, a szivattyú telepen elérhető haszonnal, a vízerítés költségeivel a villamos telepen, az új beruházásokkal. Főleg pedig azt fejt ki, hogy ha a villamos vasut kiépül, a nappali áram teljesen igénybe lesz véve, nem úgy mint most, mikor a nappali termelés legnagyobb része elvész. A telep átalakítás pedig hosszú időre szólna, nem egy-két évre míg vasut lesz s emiatt nem lenne érdemes bele menni a nagy átalakításba, mit ez megkövetelne.

A főmérnök memorandumának befejező része a következő:

Mindezekből pedig az következik, hogy ez az egész szélmalomharcz hiábavaló volt, mert a vízműtelepet villamos erővel meghajtani nem érdemes.

Aki figyelte eszme menetemet és aki igazságos akar lenni, az befogja látni, hogy én reális akartam maradni, itt semmi túlzás nincs, legfeljebb a villamos hajtás előnyére maradtam nagyon közel a szénfogyasztási adatokkal Belányi ur adataihoz.

Nem követem Farkas műszaki tanácsos urat, mert az ő eredményei Ganzéknak egy nem reális, garanciális ajánlati számítására voltak alapítva, amely a motor és szivattyú szállítására vonatkozik. Erről a tanácsos ur nem tehet, sőt ha Ganz később sem akar többet garantálni, akkor neki igaza is van az állításaival.

A villamos művek tisztelt igazgatóját sem követem, mert tagadhatatlanul jóakaratu számításait nem gyakorlati tapasztalatszerű eredményekre, hanem nagyon kedvező feltevésekre építette. Azonkívül nem ismeri a vízmű üzemét sem. Az ő feltevéseit annyira kedvezőeknek tartom, hogy azokra én, aki nézeteimmel bukni nem akarok, nem építhetek.

Amit úgy ő, mint Hollós ur a vízműnél

elérhető hidrotechnikai előnyökről mondtak, az mind mese.

Hiába akarják ők a szivó kosarat lejjebb helyezni, a kutat mélyíteni és ezzel a vízbőséget emelni, ha a gallériákat lejjebb nem tehetik. De hiába akarnák ők lejjebb szállítani a gallériák szintjét is, ha nem szaporítják a vízgyűjtő felületet.

Már pedig tudjuk, hogy a vízgyűjtő határa a Körös kanyarulat, mert ennek duzzasztott víze nyomul a gallériákba. A gallériák nagyon jól fekszenek, hagyjuk őket pihenni. Különben az ilyen megbolygatás nem is olyan kis dolog.

Először azért, mert Nagyvárad néhány hétig nem kapna vizet, ha csak teljesen új galléria csővezeték nem akarnánk beszerezni s a régiéket a földben veszni hagyni vagy haszontalanul kiásni.

Másodszor azért, mert ez a csővonal lejjebbités legalább is 30,000 koronát ér csengő ércpénzben. Még ezt is fizetni akarja a villamos mű? De ez különben is képtelenség volna, mert a gallériák már agyagon nyugosznak helyenként. Különben a készület igénybe vételével ott már elértük a szélső határt, a melynek fokozása a legrosszabb következményekkel járhat.

Szerintem a villamos meghajtás helyt álló lehet talán egy új vízi centrale építése alkalmával az építés idejére. Bizton tudom, hogy üzeme akkor is drágább lesz, mint a gőz üzem, tehát majd akkor is alaposan meg kell gondolni a dolgot.

Elvégre is annak a nézetnek kell átmennie a retortákon, amelyik feltétlenül igazságos. Az igazságot pedig védeni mindég kötelesség.

A villamosmű bajai,

A nagyvárad városi villamosműnél a napokban előfordult tüzeset folytán Rimler Károly polgármester és Belányi Imre telep igazgató fentjártak Budapesten a Ganz-czégnél, mert a telep berendezésénél előfordult hibákból keletkezett a veszedelem, amely az egész telepet veszélylyel fenyegette.

Tegnap egy a villamosmű építésére, mint a villamosmű üzemére felügyelő bizottság együttes ülést tartott a városházán, amelyen részt vett Hollós József műszaki tanácsos; továbbá a Ganz-gyár képviselőjében Hoór Mór főmérnök.

Rimler Károly polgármester elnököl: jelen voltak: Bordé Ferencz, Gerő Armin, dr Károly Irén, Farkas Izidor, Stern Hermann, Dús László, Schöplín Agoston, Kőszeghy József, Komlóssy József, Moskovits Miksa, Ragány János, dr Hoványi Géza, Mezey Mihály, Belányi Imre és Juricskay Barna jegyző.

Rimler Károly polgármester kijelentette, hogy a villamos telepen a napokban előfordult tüzeset miatt hívta össze együttes ülésre a két bizottságot. Felkérte Hollós József műszaki tanácsost, hogy a kellemetlen dologra nézve mondjon véleményt.

Bordé Ferencz jelentést tett a villamosmű átvételéről. A kazánfalazást és az I. sz. állógépet nem vették át, mert nem megfelelők. A gép helyreállítására a Ganz-czég október 1-ig kért haladékot, de azt még ma sem eszközölte. Döntsen e tekintetben a bizottság. A kazán nem működik kedvezően. A Ganz-czég azt állítja, hogy a kazánfalazás rossz. E tekintetben az eljárás a bíróság előtt van.

Rimler Károly elérkezettnek tartja az időt, hogy végleges határozatokat hozzanak. Kéri Hollós Józsefet, hogy mondjon véleményt.

Hollós József műszaki tanácsos szerint az I. sz. kis gépnek nem nagy a hibája, de nem sikerült elérni, hogy zajtalanul működjék. Ha egy hétig zajtalanul működik a gép, átveheti a város. A gép zaja megnehezíti, hogy más, nagyobb bajt felfedezhessenek. Határidőül tűzzék ki pl. november 1-15. s ez időben vegyék át, vagy eszeréljék ki a hibás gépet.

Rimler Károly az ideiglenes állapot megszüntetését kéri.

Belányi Imre kijelenti, hogy nemcsak zajt okoz a gép, de veszélyes lökéseket is tesz. November 1-ig kötelezzék a Ganz czéget a helyreállításra.

A bizottság november 10-ét tűzte ki határidőül a hibás gép helyreállítására.

Belányi Imre bejelenti kapcsolatosan, hogy a Ganz-czég a kérdéses gépet szétszedette s most próbálja ki.

Hollós József szólalt fel újból. Eddig csak kisebb zavarok voltak, amelyek mindenütt előfordulnak, de ilyen nagyobb üzemzavar, mint most, még nem volt. Mivel a telep és a személynét új, elnézést érdemel a dnlog. A személynétnél ajánlja a teljes szigort és fegyelmet, — Délelőtt megtekintette a telepet. A transzformator elégségét két véletlen körülmény okozta. A hideg és meleg levegő összeesapódása okozta részben ezt, s kint a vezetéken is az előfordult áramzavarokat. Különösen este érezhető a hirtelen hőmérsék változás. Az igazgató intézkedik, hogy a transzformatorok mindég tiszták pókhálómentesek legyenek. A polgármester kérdésére még kijelenti, hogy a transzformator elhelyezése a pinczében nem veszélyes.

Belányi Imre felemlíti, hogy hiszi, miszerint ilyen nagyobb üzemzavar nem lesz ajövöben. A tüzet nem lehet megközelíteni, mert három méternyire kicsapott a transzformatorból. A kikapcsolók elkészítésével meg lesz ez akadályozva.

Hoványi Géza felvetette a kérdést, hogy előre nem látták azoknak a kikapcsolóknak a szükségét?

Hollós József látta de Ganzék nem szokták azokat használni. A szakértők véleménye e tekintetben megoszlik.

A szakértőnek felvilágosításait tudomásul vették.

Komlóssy József aziránt tesz kérdést, hogy a szén tulkiadásokat, ki fedezi, amelyek a gép és kazánfalazás rosszasága és abból állott elő, hogy a kis gép helyett a nagyot kellett nappal járatni.

Bordé Ferencz: A várost megilleti a kártérítés, amit bírói uton állapítanak meg.

Belányi Imre szetint a szénfogyasztási különbözet nagy, de a mennyiségre még nem tud nyilatkozni.

Hoór Mór kijelentette, hogy a próbáknál a szénfogyasztási differenciákat a Ganz-czég elvállalja.

Végül a villamos mű 1905. évi költségvetését tárgyalták s az ülés véget ért.

UJDONSÁGOK.

* **A szegény nép érdekében.** A mostoha időjárás folytán a télen nagy lesz a nyomoruság s a szegény nép ki lesz téve az éhínségnek s az ezzel járó többi bajoknak. Ilyen az uzsora, amelylyel a lelketlen emberek még jobban kiszipolyozzák a szegény népet. Dr. Miskolczy Ferencz Biharvármegye alispánja már intézkedett, hogy a hatóságok igyekezzenek a fenyegető nyomort, éhínséget s az uzsorát elhárítani a szegény népről. Körrendeletben hívja fel a szolgabírókat, hogy a jegyzőket járási értekezletre hívják össze s ott beszéljék meg a teendő intézkedéseket. Lépjenek összekötésbe a vidék értelmiségével, a papok, tanítók, gazdatisztek. szövetkezetekkel s mindent tegyenek meg a szegény nép érdekében. Később pedig a nép helyzetéről tegyenek jelentést.

* **Kinevezés.** A magyar királyi igazságügyi miniszter Jakab Mihály nagyváradai kirtörvényszéki aljegyzőt jegyzővé nevezte ki.

* **Szacsavay Imre emléke.** A »Szacsavay Imre asztaltársaság«, mint lapunkban jeleztük is, kegyelettel és hazafias érzéssel készül megünnepelni az október 24-ikét, Szacsavay Imre vértanu, városunk első népképviselőjének kivégzése 55-ik évfordulóját s ez lesz az első eset városunkban, hogy a vértanu lelki üdvéért gyászistenisztelet fog tartatni. A gyászistenisztelet 24-én, hétfőn délelőtt 9 órakor lesz a Szent László templomban, melyen részt fognak venni az asztaltársaság által felruházandó kilencz iskolás gyermek kíséretében az asztaltársaság tagjai, valamint hiszük, hogy városunk hazafias érzésű polgárai is. Az asztaltársaság vasárnap délután 3 órakor fogja ünnepélyesen átadni a felruházandó gyermekeknek a ruhát és lábbelit a közs. polg. fiú iskola egyik e célra átengedett helyiségében. A hétfői gyászisteniszteletre, valamint e gyásznap megünnepelése végett az asztaltársaság elnöksége a felruházandó iskolás gyermekeket igazgatójuktól kikérte. A gyászos kegyeletteljes ünnepélyt az asztaltársaság társasvacsorával fogja végezni, melyet a Bihar-söröcsarnokban levő helyiségében fog megtartani.

* **Áthelyezés.** A magyar királyi igazságügyminiszter *Honda Gyula* és *Hety Gyula* járásbírói írnokokat a nagyvárad kir. törvényszékhez helyezte át.

* **Összeégett asszonyok.** Az emberi vigyázatlanságnak ismét két áldozata van. Két összeégett asszony fekszik a Bihar megyei Közközházban agért, mert a borszesz lámpákkal nem bántak eléggé óvatosan. *Nagy Lajosné* az egyik áldozat, aki vigyázatlansága folytán anynyira összeégett, hogy felgyógyulásához kevés reményt fűznek az orvosok. A másik *Balla Zsuzsánna*, ki kevésbé súlyos sérülést szenvedett.

* **Lemondott járási számvevő.** Még egy hónapja sincs, hogy kinevezték az ujonnan rendszeresített járási számvevőket, már is két ilyen állás üresedett meg Bihar megyében. Ujabbán *Kiss Béla* a margittai járás számvevője lemondott állásáról, szembaja miatt.

* **Gyilkosság az utcán.** Borzalmas gyilkosságról értesít bennünket belényesi tudósítónk. *Hervélő János* füzei lakost tegnap délelőtt az utcán lelőtték. A gyilkosságnak nem volt szemtanúja, de később kiderült, hogy az elhalt régi ellensége, *Brudó Pál* követte el a rendőrség letartóztatása. *Nyírszék* *Andre* vizsgálóbíró és *Gerő Sándor* dr. törvényszéki orvos a helyszínre mentek, hogy megejtsék az ügyben a bűnügyi vizsgálatot.

* **Berczik Árpád lemondott.** *Berczik* Árpád miniszteri tanácsos hivataloskodásának 40-ik évét betöltvén, beadta lemondását. A miniszterelnökség sajtóosztályának keletkezése óta tagja volt, hová őt *Andrássy Gyula* gróf a belügyminiszteriumból átvette. A sajtóosztályt 34 év óta főnöki minőségben vezette; miniszteri tanácsossá *Tisza Kálmán* nevezte ki. Az osztályt, mint halljuk, eddigi helyettese, *Urmóssy Miklós* osztálytanácsos fogja vezetni.

* **Lopás az állomáson.** *Marandini* Márton kőműves segéd — tegnap reggel Székelyhidről vonaton Nagyváradra jött. Még a vonaton megismerkedett egy magát *Patai Bélának* nevező egyénnel, a ki barátságos borbázásra hívta őt. Megérkezve Nagyváradra, *Marandini* az állomáson hagyta összes holmiját tartalmazó ládáját. *Patai* keresésére indult a közeli koreszmákba, minthogy *Patai* sehol sem találta visszatért az állomásra, ekkorára azonban 140 koronát érő holmija a ládával együtt eltűnt. Panaszára az állomási rendőrökülöntmény elfogta *Patait*, ki a ládát elemelte. *Patai*, aki bodonyi illetőségűnek mondta magát lezárattott.

* **Börtöncsemeték.** A Gilányisoron levő gőzmosó előtt ma d. u. 3 kisleány *Szabó Anna* és *Molnár Erzsé*, az egyik 13, a másik 12 éves egy náluk még fiatalabb leányka: *Wetsz Piroška* füléből kiszedték az arany fülbevalót és a zöld fa utcán el akarták zálogosítani. Tervük azonban nem sikerült, mivel a zálogos gyanusnak

találta az esetet s a rendőrséget értesítte. Eként a két zsenge utonálló és szákmányuk íé a rendőrségre kerültek. Megemlítjük, hogy a két rossz utra tévedt leányka előzőleg a nagy-piaczon akart tudatni a lopott ékszereken, de senki nem merte tőlük megvenni. Akadt, aki rendőr után nézett, hogy a leányokat igazolásra szolitassa fel, azonban az kis-piacz területén, daczára a hetivásárnak, egyetlen rendőrt nem lehetett találni.

* **Felakasztotta magát.** Tegnap délelőtt *Árpád* községben özv. Cs. *Sárközy* *Lajosné* házának padlásán egy gerendára fölakasztotta magát. Tettét mire észrevették már halott volt. Hogy miért követett el öngyilkosságot, azt eddig még nem sikerült kideríteni.

* **Talált pénz** Még a mult héten találtak nagyobb összegű pénzt az utcán, a két találó hűségeesen megosztozott a pénzen, mindamelllett egyikük mégis felhozta maga részét a rendőrségre. Így azután a másiktól is behajtatván a lele pénz, ez uton hívom fel károst, hogy pénzéért jelentkezék a bűnügyü osztályon.

* **A Pannónia megnyitása** A Bémer-téren ismét egy új diszes épület hirdeti Nagyvárad város örvendetes fejlődését. *Ij. Guttman József* építész új palotájában fővárosi mintára pompás kávéház és minden kényelemmel berendezett szálloda nyílik meg ma, szombaton. A Pannónia kávéház izlésés, remek díszítésével, elegáns butoraival igazi látványossága Nagyváradnak. *Schiller* József szállodás és kávé minden tekintetben igyekezni fog, hogy a kiszolgálás és ellátás megfelelően a pompás helyiségnek és a közönség kívánalmainak. Ma, szombaton este a Pannónia kávéház megnyitása alkalomával *Bura Károly* zenekara játszik.

* **Ritka kedvező alkalom** kínálkozik most tisztelt olvasóinknak, kézműáru szükségleteit beszerezni. A helybeli közkezdveltségnek s általános szolidaritásáról s jó és finom áruiról elismert *Wallerstein Fülöp és fia* cég más vállalat miatt hatóságilag engedélyezett végeladást csinál s az egész raktár készletét, gyári áron alól kiárusítja. Saját érdekében felhívjuk ez uton is t. olvasóink figyelmét erre a ritka kedvező alkalomra.

* **Magyarország közönsége** önként szaporítja Ausztria vagyont! Mi által? A statisztikai adatok bizonyítják, hogy számtalan millió korona értékben olyan árukat hoztak be ide, melyek vagy itt gyártatnak, vagy itt kaphatók. Persze ez azért van, mert a magyar jobban szereti a drága és silány külföldit mint a jó és olcsó magyar gyártmányt. Az osztrákok ezt jól tudják és egész az amerikai néger magyar és egy egy példával halmoznak el bennünket. Ugy hogy a magyar cégek alig mernek nagyobb árjegyzéket kiadni. Most azonban egy kiváló cég, a *Szönyeg-Otthon*, Budapest, Kerepesi-ut 10. sajtó alá rendelt gyönyörű album-árjegyzékét, mely bizonyítani fogja, hogy a magyarnak sem amerikai gyártmányokra, sem amerikai cézerekre nincs szüksége. A ki ilyen árjegyzéket akar díj mentesen, írjon egy levelező lapot a *Szönyeg-Otthon* intézőségéhez, Kerepesi ut 10. 915.

* **Halađunk a korral.** Alig néhány éve, hogy megindult az egész országban a mozgalom, minden ház végeihez, elejéhez és kertjében lugos-szölőket ültetni, már is oly óriási tért hódított magának ezen eszme, hogy nincs oly rész hazánkban, hol tömegesen fel nem karkarolnák. Hát ez nem is csuda, mert nézzük meg például Fehértemplom városát, ahol alig van ház, melyet óriási törzsű lugas-szölő ne ékesítene, mely bőven ellátja az egész családot az érés kezdetétől egész tél folyamán finom csemegeszőlőkkel, minden évben terem a legcsekélyebb gondozás nélkül. Ezért igen melegen ajánljuk mai számunk hirdetésí rovatában, ábrán is bemutatott **•Szőlőlugast ültessünk•** című hirdetésünket olvasóink becses figyelmébe. — Színes fénynyomatu árjegyzékek mindenkinek, ki címét tudatja, ingyen és bérmentve küldetnek. 482.

* **Van szerencsém** a n. é. közönség szíves tudomására hozni, hogy a köröspartivendéglőmben, melyet a mai kor igényeinek teljesen megfelelőleg rendeztem be. Jó ételekről és kitűnő italokról gondoskodva van. Minden este elsőrendű cigány zene, friss csapolású Dréher sör, zóna reggelik, hideg és meleg ételek minden időben pontos kiszolgálás és olcsó árak mellett kaphatók. Nyári és téli kényelmes fedet helyiségeim módot nyújtanak a legkényesebb igényeket kielégítenem. Midőn ezt a n. é. közönségnek b. tudomására hozom azon szerény óhajomnak adok kifejezést, hogy úgy mint a jelenben, a jövőben is minél számosabb b. látogatósaikkal engem továbbra is megtisztelni szíveskedjenek. Kiváló tisztelettel *Szabó Gyula*, vendéglős. Abonensek felvételnek.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Szombat: *Lady Windermere*.
Vasárnap: d. u. *Szép Heléna*. Este: *Hajduk hadnagya*.

Lady Windermere legyezője.

— Először adták a Szigligeti színházban 1904. okt. 21-én. —

A modern színművekben megszoktuk már, hogy legyenek brutálisak de elmések, vagy legyenek brutálisak de ékesszólók, sőt azt is bevesszük — a kényszer hatása alatt — hogy ne legyenek se elmések, se ékesszólók, csak brutálisak. Mert akkor a való életet festi és a veriemus mai diadalmas körútján csak így kelthet illúziót. Sapieni sat!

Wilde Oszkár a fenti című alkotás zseniális írója a modern életet festi elmésen és ékesszólóan, de brutalitás nélkül. Nem evez egy hajóban, tehát csak a formák embere, hogy médiummá átváltoztatott embereivel elmondhassa az ő paradoxonait. De hiába mondják: a darab zseniálisának tündöklő jellegét minden mozdulatán, minden szaván magában hordja, a közönségre pedig hat, mert átérzi az igazságokat, elképzeli a körülményeket a melyeket a valódi, igaz élet nyújt.

Egy anya két évi házasság után megszökik urától és ott hagyja kis leányát. A leányt elveszi Lord Windermere, akit feleségének anyja folyton zsarol, mert máskülönbben felfedez mindent, hogy ő a hirhedt kalandornő az anya, pedig azt hiszi róla mindenki, hogy meghalt. Egyszer egy estélyükre is meghívhatja magát. A feleség azt hiszi, hogy ura evvel a kalandornővel megcsalja őt és kétségbeesésében azt a lépést akarja elkövetni, amit az anyja huszonkét év előtt. De ekkor felébred a kalandornőben az anya és megmenti gyermekét a bukástól. Egy legyező segítségével. Innen s darab címe is.

Az érdekes, hatásos darabot kifogástalan előadásban interpretálták az előadó művészek. E. Kovács Mariska átlátszó egyszerűséggel, tisztult hangon, közvetlen meggyőződéssel játszotta a czimszerepet.

Szerény Gizella az anya szerepében a meleg és finom érzés modulációkra oly kiválóan behizelgő organumát érvényesítette és csodálatos könnyúséggel hódította meg művészetének a nézőteret. Mindkettőjük játékának közvetlenségét gyakori tapsokkal és kihívásokkal honorálta a közönség.

Tóth Elek a töle megszokott intellektualis vonásokkal hódított, mint az olyan színész, ki megszeretvén szerepét azt nagy igyekvéssel játsza el. *Kienovits* György szintén csak a sikert és hatást mozditotta elő egyszerű, keresetlen játékkal. *Szathmáry* ellenben úgy látszik, nem tud különbséget tenni a műfajok közt. Nem okvetlen szükséges, hogy az ember minden szerepébe az operettszerű tulzásokat vigye be.

A meghonosított pénteki premiér estéknek elmondhatjuk, hogy ez volt eddig a legsikerültebbje. Amint az első előadás szepszámú

publikum gyönyörködött az előadásban, hisszük, hogy ezután is telt ház fogja a Lady Windermere legyezőjét végignézni. (He.)

Lady Windermere. Wilc Oszkár nagy-sikerű újdonsága mely tegnap oly osztatlan tetszéssel adatott a Szigligeti Színházban, kerül ma másodszer színre, ugyancsak a tegnapi kitűnő kiosztásban. — Felhívjuk a közönség figyelmét ez igazán gyönyörű darabra.

Szép Meluzina tündéres látványosság kerül vasárnap délután fél helyárok mellett a Szigligeti-színházban. Az összes szerepeket elsőrendű erők játszik. Főszereplők: E. Kovács, Baracsi Rózi, T. Pogány, B. Koppán, Agnelly, Tóth Elek, Szarvasi, Bognár, Szatmáry, Bérczi, Rába. Szép Meluzina délutáni előadására már ma szombatkor d. u. 3 órától lehet jegyeket előre váltani.

Igazságszolgáltatás.

A Finta fiukat elítélték.

Nagyvárad, okt. 21.

Elítélték a bűnösöket. A nagy tragédia utolsó felvonása befejezést nyert. A kik ember vért ontottak, azok elnyerték méltó büntetésüket, az pedig ki százakra menő lelket gyilkolt, ember-vért fertőzött, az halad tovább megkezdett bűnös útján.

A bűn minden körülmények között megtorlást követel. Ez helyes. A Finta fiuknak életük javarészét — fiatalságukat — a fegyházban kell tölteniük elkövetett bűnük miatt, bár eselekedetük rugója méltánylást érdemel, enyhítést kér. Szabó Lajosné pedig, ki számtalan család békés, becsületes életét megmetyélezte, felforgatta az pár napi büntetés árán szabadon futhat a nagyvilágban.

A Finta fiuk ha büntetésük ideje alatt is oly szorgalmas, iparkodó, munkás emberek lesznek, mint eddig voltak, még kegyelemre is számíthatnak. A nagyobbik, Sándor pedig sokoldalú tudásával egykoron még hasznos tagja lehet a társadalomnak.

Millye Gyula elnök reggel 8 órakor megnyitva a tárgyalást, felhívja a vádlottak védőit, védbeszédek megtartására.

Dr Váradi Ödön, Finta Sándor védője erős érvekben gazdag, nagy jogi tudásáról tanuskodó védbeszédében azt igyekezett bebizonyítani, hogy a vádlottakat az indította tettük elkövetésére, hogy Szabó Lajosné feldulta családi életük boldogságát, Finta Sándor nem mehetett rablási szándékkal a sértetthez, mert a ki érettségivel, 16 diplomával és hét nyelv tudásával képes napi 60 krajczárért vasuti kocsikat olajozni, hogy tisztességes keresményéből fönttarthassa magát, az nem fog 20 korona becsületbeli adósságért embert ölni, hogy pénzt szerezzen magának. Védenceze a semmiségből küzdötte fel magát önjerejéből, — szorgalmával — eléggé tisztá viszonyok közé, s hogy innen most egyszerre szédületes mélységbe, a vádlottak padjára került, annak egyedüli oka Szabó Lajosné volt. Nővérei és Szabóné bünéért mindig pirulnia kellett s így nem csuda, ha Finta Sándor a sok szegény egyensúlya alatt elvesztette lelki egyensúlyát s bosszút állt azon, kiért szenvednie kellett. A ki rablógyilkosságot akar elkövetni, az nem egy tolkással szurja meg áldozatát.

Arra kéri az esküdteket, hogy mind e lelkikörülményeket alapos megfontolás tárgyává téve, hozzák meg igazságos ítéletüket.

Dr Halász Lajos emelkedett szólásra. Nagy hatása, lélektani alapon nyugvó beszédének első részében a Finta családdal foglalkozott, melynek immár öt tagját tett tönkre Szabóné bűnös manipulációja. A gyermekek közül csak Finta Gergely, Fadrusz János volt kitűnő tanítványa, a jeles párisi szobrász művész az egye-

düli, kit erkölcsileg eddig tönkre nem tett Szabóné. De őt is a szegény üldözte külföldre, mert nem volt képes végig nézni nővéreinek erkölcsi züllését. Ennek a fiatalembernek nagy lelkiereje volt, ez eludta viselni a szegényt, a gyalázatot, melyet Szabó Lajosné családjára hozott.

Az ő védencének és Finta Sándornak nem volt oly nagy lelki ereje s ezért álltak bosszút megrontójukon. Beszédének befejező részében utal arra, hogy a mint a legzordonabb hegycsúcsok között vagy a legmeredekebb völgyek ölében a sziklákön, hol még a törpe fenyő sem tud megélni, csodálatosan kivirágzik egy szépséges fehér színű virág, a havasi gyopár, ugy ebben a drámában is, mely olyan zordon, olyan sötét, akad egy fehér színű virág, a testvéri szeretet, amelynek mindkét testvér áldozata, amely egyetlen rugója volt az egész szomorú eselekedetnek s különösen azért, mert István csak eszközt volt bátyja kezében — kéri annak fölmentését.

A védők beszédére még Nagy Géza dr kir. ügyész röviden válaszolt.

Dr Váradi Ödön és dr Halász Lajos republikája után az esküdtek ítélethozatalra vonultak vissza. Hosszas tanácskozás után az esküdtek meghozták verdiktjüket; a vádlottakat *bűnösöknek* mondva ki *gyilkosság kísérletével párosult rablás büntetésében*, melyért a kir. törvényszék *Finta Sándort 12 évi, Finta Istvánt pedig 8 évi fegyházra és 10—10 évi hivatalvesztésre* ítélte.

Az ítélet ellen a védők semmisségi panaszszal éltek.

A miniszterelnök sajtópere.

A budapesti büntetőtörvényszék, mint esküdttörvényszék tegnapra tüzte ki annak a sajtópörnek a tárgyalását, amelyet a likvidált *Magyar Ipar és Kereskedelmi Bank* volt vezetősége indított Fényes László hírlapíró ellen. A pörre az a cikksorozat adott okot, amelyet a bank likvidálása alkalmából Fényes a *Székesfehérvár és Vidéke* című lapban tett közzé. E cikksorozatban a Gazemberek és a Gazemberek bűntársai cím alatt keményen támadta az igazgatóságot és a felügyelő-bizottság tagjait. Főképpen Bauer Mór és Tisza István miniszterelnököket, aki elnök volt. Azt állította, hogy a vezetőség rosszhiszeműen vezette az ügyeket, leggyafurtabb csalással dugdosták el a mérlegben a román petroleum források cím alatt elköltött összeget, a törvényt céltudatosan kijátszották és így tovább. A sértő cikkek miatt a vezetőség tagjai Fényes ellen rágalmazás becsületesítés vétsége miatt sajtópört indítottak.

A tárgyaláson Zsitvay Leó kuriai bíró elnököl, a közzéadás dr Nagy Dezső ügyvéd képviselte; a védelmet pedig dr Bródy Ernő látta el.

A tárgyalás iránt érthető nagy érdeklődés nyilvánult. A folyosókat teljesen ellepte a tömeg és a terembe csak a «kiválasztottak» juthattak be.

Tíz óra felé járt az idő, mikor az ítélet-tanács megjelent a teremben és kezdetét vette a tárgyalás.

Konstatálja a bíróság, hogy a panaszosok közül megjelent gróf Tisza István, báró Roszner Ervin, gróf Széchényi Imre, Beöthy László, Schwarcz Félix, Kubinyi Géza, Posch Gyula, Szécsi Pál, Léderer Sándor meghalt és dr Nagy Dezső, a magánpanaszosok képviselője bejelentette, hogy helyette az özvegy folytatja az eljárást.

Ezután hozzáfogtak az esküdtszék megalakításához.

A bíróság ezután a vádhatározat rendelkező részét ismerteti, a mely Fényes Lászlót husz rendbeli rágalmazás miatt vád alá helyezi.

Az elnök: Miután megértette az ellene emelt vádat, nyilatkozzék: bűnösnek érzi-e magát?

— Nem.

— Elvállalja a sajtójogi felelősséget?

— Igen, mint szerző, mert a cikksorozata; tot én irtam.

— Ha ön irta, miért nem bűnös?

— Mert amit irtam, igaz és bizonyítani tudom, ha a bíróság megengedi ezt nekem.

— A vizsgálóbíró előtt is így nyilatkozott harmadfél év előtt?

— Igen.

— Tehát a bizonyítás beszerzésére elég ideje volt?

— A cikkek megírása előtt miként győződött ön meg arról, hogy igazat ír?

— A részvényesek győztek meg.

— Megmondta a részvényeseknek, hogy közérdekből nyilvánosság elé akarja hozni az ügyet?

— Igen és már csak ezért is szívesen informáltak.

— A két cikk felolvasása után az elnök a bíróság elé idézte Fényest:

— Ez az a két cikk, amelyekért a felelősséget elvállalja?

Fényes: Ezek azok.

Az elnök ismerteti a kereskedelmi és váltótörvényszék átiratát, amelyben a cégjegyzésből hitelesen igazolja, hogy a magánpanaszosok csak ugyan igazgatósági, illetőleg felügyelő bizottsági tagjai voltak a likvidált banknak.

Ugyancsak az elnök bejelenté, hogy főtárgyalás előtt a védő beadványt intézett hozzá, amelyben számos tanu beidézését kéri. Az elnök úgy határozott, hogy csak két tanu idéz meg a többiek megidézését pedig az esküdttörvényszék határozatáról tette függővé. Kérdi a védőt, kívánja-e a bizonyítást és milyen irányban?

Dr Bródy védő: Igen is kívánom és megjelölöm a bizonyítékokat is. Hivatkozhatnam arra, hogy jogom van erre, mert a panaszosok megengedik. Nem csikarom ki tőlük ezt a nyilatkozatot mert van más törvényes alapon és ez a közérdek. Egy nyilvános számadásra kötelezett intézett safárkodása közérdekű ügy. Fényes cikkeinek czélja a közérdek megvédelmezése volt akkor, mikor az Ipar és Kereskedelmi Bank dolgával foglalkozott.

Bizonyítékul felajánlom a bejelentett tanukat akik az inkriminált cikkek állításait igazolják. Bizonyítani kívánom okiratokkal és szakértőknek kihallgatásával, megnevezve az ellenőrző szakértőt is.

Az okiratok közül kérem felolvasni az Ipar és Kereskedelmi Bank alapszabályait, a bank részvényeseinek értekezletei által kiküldött körlevelét, amelyben az igazgatóságot teszik felelőssé a «Székesfehérvár és Vidéke» cz. lapnak ama példányait, amelyek ezzel az ügygyel foglalkoznak, a székesfehérvári bíróság egy fölmentő ítéletét, amely szoros összefüggésben van a mai váddal.

Végül, hogy Tisza ebben az ügyben minő szerepet játszott, annak igazolására kérem a bank február 18-iki közgyűléséről szóló jegyzőkönyv ama részének felolvasását, amely az ő beszédét tartalmazza, továbbá Tiszának Bauerhez intézett levelét, amely igazolja, hogy Tisza a közérdelemért elállta.

A szakértői bizonyítás szempontjából a vizsgálóbíró a védelmet elutasította, ezért kérem, méltóztassék a bank összes könyveit szakértőkkel megvizsgáltatni és megengedni, hogy ellenőrző szakértőt jelentsen be.

Dr Nagy Dezső, a magánvádlók képviselője maga is kéri, hogy a bizonyító eljárást megengedjék és hogy a főmagánvádlókat kihallgassák. A déli órákban a bíróság visszavonult tanácskozássra, hogy határozzon, megengedje-e a bizonyítási eljárást.

A főügyész Tisza István miniszterelnök és Beöthy László dr bihari főispántól átvette a vádat s hivatalból vádolja Fényest, mert köztisztviselő a panaszosok.

Tisza gróf este 10 óráig jelen volt a tárgyaláson s ekkor vacsorázni ment a kaszinóba.

A tárgyalás a késő éjjeli órákban még mindig tart.

NYILTTÉR.

Szálloda és kávéház

megnyitás!

Van szerencsém Biharmegye és Nagyvárad tisztelt közönségének szíves tudomására hozni, hogy *Nagyváradon, a Bemer-téren újonnan épült*

PANNONIA

nagyszállodát

október 22-én, szombaton a közönség rendelkezésére bocsájtom.

A legnagyobb gonddal és bizalommal áldozatot nem kimélve igyekeztem azon, hogy a szállodát igénylő helybeli és vidéki utazó közönség minden kényelmet megtaláljon, s hogy a **PANNONIA nagyszálloda** első sorban álljon ügy berendezés, mint kiszolgálás és méltányos árak tekintetében a vidéki városok ismert nagyszállodái között.

Hatvan ülésesen, diskrét eleganciával berendezett vendégszoba áll a közönség rendelkezésére s vendégeim minden óhaját és észrevételét teljesíteni legfőbb törekvésem lesz.

Ugvan csak *október 22-én este nyitlik meg* a szállodám földszintjén berendezett

PANNONIA-kávéház.

A megnyitási-est alkalmával **Bura Károly** kitűnő zenekara, személyes vezetése mellett fogja a n. é. közönséget szórakoztatni.

Arra kérem csupán Biharmegye és Nagyvárad t. közönségét, hogy működésemet és legjobb törekvésemet figyelemmel kísérve érdemem szerint tüntessen ki támogatásaival.

Kiváló tisztelettel:

SCHILLER JÓZSEF.

TÁVIRATOK.

A trónörökös hazautazása.

Bécs, okt. 21. (Saját tud. táv.) Ferencz Ferdinánd főherczeg, aki 3 Felsőke képviselőjében résztvett a szász király drezdai temetésén, tegnap este onnan visszatért Chlumeche.

A háboru.

A japánok Port-Arthurnál.

Budapest, október 21. (Saj. tud. táv.) A japánok kínaiakkal Port-Arthurnál erősséget csinálnak. Mu kájukat zavartalanul végzik. Az oroszok Kuropatkínban biznak.

Kuroki haldoklik.

Budapest, október 21. (Saj. tud. táv.) Tokióból jelentik, hogy Kuroki tábornok vérhasban erősen megbetegedett, úgy hogy most már a halálán van. A beálló katasztrófától minden perczen lehet tartani.

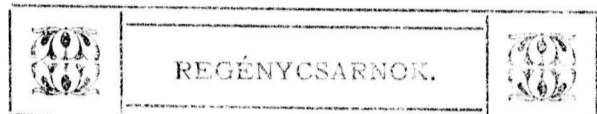
Pihenés.

Pétervár, október 21. (Saját tud. táv.) Két napi csend következik 10 napi harc

után. A japánok pihenőre használták fel ezt az időt, hogy később annál erősebbek legyenek a támadásra. Az oroszok egy úteget elfoglaltak a japánoktól és megverték őket.

A balti hajóraj.

Skagen, okt. 21. Az orosz kelet-tengeri hajóraj egy része este 7 órakor felvonta horgonyát. A többi hajó még itt horgonyozik a skageni öbölben.

Egy kis hazugságért.

Németből: Nelly.

Csiling-csiling esendült meg V...-ben egy előkelő leánynevelő intézet csemetéje, jelezve, hogy itt a délutáni négy óra és vége az előadásnak. A növendékek örömmel hallották ezt a hangot; egyszerre sok szőke, barna leányszem csillogott fel, s nagy gyorsan becsukódtak az unalmas grammatikák. Hogy is ne, mikor kívülről olyan hivogatólag intget be a nap-sugár, s az árnyas kertben annyi kellemes hely ajánlkozik a vidám játékokra, de meg a csendes bizalmas társalgásra is. Nemsokára feltáruztak a hosszú folyosón az iskola termék nagy, szárnyas ajtai, s a tudományok fiatal munkásnői párosan, vagy nagyobb csoportban tódultak ki a parkba. Az is szükséges, hogy a sokszor unalmas, sokszor nagy szorgalmat igénylő munka után a fiatal kedély a szórakozásra is találjalkalmas időt. Hogy a leánykák ereiben csakugyan fiatalos életkedv volt, tanúságot tett róla a vidám eszegetés, az ezüst csengésű kacaj, melytől pár pillanat alatt megélenkült az egész park, mely eddig olyan magányos csendes volt.

— Hol maradt Edit kérdezte mindjárt a kis Santen Erna — ő nem jött volna ki velünk?

— Még nem láttam — válaszolt Eugénia, Erna idősebb nővére, s várakozva fordult meg, míg firkésző pillantásokkal nézte, a kik utánuk jöttek — még nemjött, pedig máskor mindig az első közt keresi fel a parkot.

— Már az igaz — vág közbe a mindig vig kedélyű Ada comtesse — a míg Edit nincs közöttünk, nem megy semmi a rendes kerékvágásban. Csakugyan ő a gyöngye a mi kis társaságunknak.

— Bizony, nagyon megfogjuk érezni, ha nem sokára csakugyan elhagy bennünket hogy visszatérjen haza a Hahensteinak ősi családi fészkebe.

— Igaz volna tényleg, hogy a nyári szünidő végeztével nem fog többé visszajönni közénk? — kérde Erna. Ugyan mit csinál majd szegény abban a régi rabló — lovagvárban?

— Nem tudom, kérdezd meg Gerdától! Ő mindenestre többet fog tudni mint mi, mert igen bizalmasan van Edittel.

— Gerda, a kit ezzel a megszólítással a társaságba vontak, magas, sugár termetű, arany-szőke — hajú fiatal leány. Mindjárt a beszélők-höz csatlakozik és így folytatja:

— Csakugyan igaz, Edit nem fog többé vissza jönni. Szülei halála óta bátyja lakja egyből a nagy grófi várkastélyt. Most aztán azt szeretné hogy végre valahára nővérét is hazavigye az ősi családilakba hogy majd így új élet költözzék ismét az elhagyott régi várba. Nem nőszült meg, hanem igen gyöngéd szeretettel csügg Editen egyetlen nővérén. Természetes, — tette hozzá melegen — ki ne szeretne ilyen kedves teremést.

— Az igaz, — hagyta helyben Ada — Hanem ami azt a grófi, meg testvéri gyengéd érzelmek illeti — kétekedőleg vonogatta vállát — a gróf ur, a mint itt tett látogatása alkalmával volt szerencsém vele találkozni, egy cseppet sem úgy néz ki, mintha lelkében még gyengédebb érzelmek is honolhatnának. Huh, csaknem féltem tőle. Az a magas termet, éles arcvonások s a mi még ezeknél is több, azok a hideg, -szu

ró szemek. Brrr! Én biztosan jéggé fagynék mellette! Komikus fejmozgással igyekezett borzadásának külsőleg is kifejezést adni.

— Tudod édesem — vetéközbe Gerda én is tettem akkor néhány megjegyzést a Hohenstein gróf hideg külsejére. De miért, miért nem, külseje mégis mindig a vulkán juttatta eszembe, mely kívülről hideg, sőt rideg, annyira, hogy a ki mélyebben nem pillanthatott lelkivilágába, az nem is sejtí, milyen tüzes forró szív lakik abban a kősziklának látszó kebelben.

— Igazán költői! Persze, Gerdának, meg kell vallani jó emberismerete van, mi nem tehetünk mást, minthogy megadjuk magunkat, ha ő beszélt. Az én szemem például úgy is inkább a külsőn akad meg mint a belsőn.

Erna kíváncsisága azonban mindezzel még nem volt kielégítve, azért újra Gerdához fordult: »Egen gróf sokkal idősebb mint a nővére?»

— Tudomásom szerint úgy tizenkét esztendővel idősebb Editnél, tehát most harmincz éves lehet. Hanem azt gondolom már eddig is sok mindenben mehetett az életben keresztül, sokat is próbált, azért idősebbnek látszik annál, mint a mennyi tényleg.

— Csakugyan? — vágott közbe újra Erna, mert ezek a szavak még jobban felgerjesztették kíváncsiságát — nem tudsz a multjára vonatkozólag semmi közelebbi felvilágosítást adni?

— Nem, — válaszolt Gerda. Hanem Edit sem tud ennél többet. Amint tudjátok, Edit tizenegy éves volt, mikor édes anyját elvesztette és ide került. Azóta nem látta még soha sem szülőföldjét. Annyira azonban mégis visszaemlékezik, hogy akkor testvére, Egon gróf, nem volt még olyan nagyon hideg és zárkózott, mint most. Hogy mi okozta lelkében ezt a változást, azt Edit nem bátorzkodott még eddig tőle megkérdezni, mert természetesen most már kissé idegenebbnek érzí magát vele szemben, mint a hogy a testvérek szokták érezni magukat. Sok idő telt már el azóta mióta elváltak, s azóta csak ritkán s még hozzá mindig rövid időre találkoztak egymással.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatózsde határidői.

Budapest, okt. 20.

Buza okt. — — — —	10.16
Buza apr.-re — — — —	10.55
Rozs okt.-re — — — —	7.66
Tengeri májusra 1905. — —	7.99
Zab okt.-re — — — —	7.42
Repeze aug.-ra — — — —	11.40

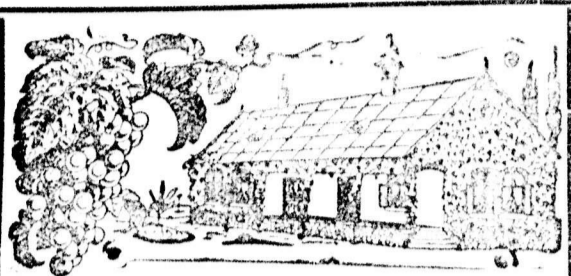
Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1904. okt. 20.

Magyar aranyjáradék 4%	— — —	119.20
Magyar koronajáradék 4%	— — —	.98
Magyar koronajáradék 3 $\frac{1}{2}$ %	— — —	98.75
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — —	.95
Horváth-szlavon földterhermentesítési kötvény	— — —	98.5
Magyar nyeremény sorsjegy-kölesön	— — —	210.50
Titza-szab. és szegedi sorsjegy-kölesön	— — —	1.63
Osztrák járadék papírban	— — —	99.50
Osztrák járadék ezüstben	— — —	100.—
Osztrák járadék aranyban	— — —	119.50
Osztrák korona járadék	— — —	99.75
1860. oszt. államsorjegyek	— — —	155.—
Osztrák magyar bankrészvény	— — —	1635.—
Magyar hitelbank részvény	— — —	7.84
Osztrák hitelbank intézeti részvény	— — —	6.71
Osztrák-magyar államvasúti részvény	— — —	6.49
20 frankos arany (Napolendor)	— — —	19.4
Német birodalmi márka	— — —	117.55
London vista	— — —	23.930
Páris vista	— — —	95.25
20 márkás arany	— — —	23.50

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

SZŐLŐLUGAST

ültessünk minden ház mellé
kertjeinkben föld- és homoktalajon.

Ere azonban nem mindenszőlőfaj alkalmas, bármily kuszó természetű mert nagyobb része ha megno is, termést nem hoz, ezért sokan nem értek el eredményt eddig. Hol lugasnak alkalmas fajokat ültettek, azok bőven ellátják házukat az egész szőlőérés idején a legkitűnőbb mustatállyal és más édes szőlőkkel.

A szőlő hazánkban mindenütt megterem s nincsen oly ház, melynek fala mellett a legesekélebb gondozással felnevelhető nem volna, ezenkívül más épületeknek, kerteknek, kerítéseknek stb. a legremekbbségre, anélkül, hogy legkevesebb helyet is elfoglalna az egyébre használható részekből. Ez a legbátrabb gyümölcs, mert minden évben terem.

A fajok ismertetésére vonatkozó, színes fénynyomatos katalógus bárkinek ingyen és bérmentve küldetik meg, aki címét egy levelezőlapon tudatja.

82

C z f m :

Érmelléki első szőlőoltványtelep
Nagy-Kágya, u. p Székelyhid.

Magyar műbutorgyár

részvénytársaság.

Gyártótelep: BÉKÉSCSABÁN. Gyári-

raktár: NAGYVÁRADON,

Szent László-tér, a holdas templom mellett.

Képviselet: **PORJESZ ÁRMIN.**

Saját készítésű elegáns asztalos
és kárpitos

BUTOROK

modern stílusban, gazdag választékban,
y ri ár an.

Szolid, szabott árak!

„Nagyváradai Hitelbank“

részvénytársaság

(Kossuth Lajos-utca 10. sz.)

házak és földbirtokokra 10—50 évi
időtartamra a legolcsóbb kamattal
és a legelőnyösebb feltételek mellett

törlesztéses jelzálogkölsönöket nyújt,

melyeket a legrövidebb idő alatt folyósít. Kölsönkérő részről hiteles

telekkönyvi kivonat, kataszteri bir-
tokiv és esetleg községi becsü-bizo-
nyítvány mutatandó be. Drágább
kamatozású kölsönöket bélyeg- és
illetékmentesen convertál.

Elfogad betéteket könyvecskére és folyó
számlára:

6 hóig elhelyezett **5°-os** kamatot
összeg után fizet.

Előnyös feltételek mellett leszámítól
váltókat.

Értékpapírok, ékszerek és terményekre
előleget ad.

Az igazgatóság.

A Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság Nagyváradon.

Részvénytőkeje teljesen befizetett félmillió kor.

Betéteket elfogad előnyös feltételek mellett könyvecskére vagy
folyószámlára.

Leszámítól magán- és üzleti-váltókat a legmérsékeltbb kamattal
alkalmazása mellett.

Előleget nyújt értékpapírokra zálogkölsön vagy folyó számla
alakjában.

Vesz és elad tőzsdén jegyzett értékpapírokat és bevált értékpapír
szelvényeket és sorsolt értékeket.

Kézi zálogosztályában (Kossuth Lajos-utca 4 sz. földszint) pénz
előleget nyújt arany és ezüst tárgyakra valamint mindennemű ingóságokra
a törvény által megszabott kamattal mellett

Rövid vagy hosszabb lejáratú közönséges vagy törlesztéses jelzálog

kölsönöket nyújt

ház és földbirtokokra

esetleg drága kamatozású kölsönöket convertál 500 koronától kezdve

10—50 évi visszafizetésre a legolcsóbb kamattal és tőketörlesztési hányaddal

831

mellett, gyors lebonyolítással.

KECSKEMÉTY ISTVÁN

ÉTTERME és SÖRCSARNOKA Nagyváradon, Lukács György-(Köfaragó)-utca sarkán.

Kitűnő teke-pálya!

Van szerencsém a n. é. közönség és igen tisztelt vendégeim becses tudomására hozni, hogy *teljesen újonnan*
átalakított és jól gondozott minden kívánalmat kielégítő

teke-pályámat már megnyitottam

s azt a szórakozni vágyó közönség szíves rendelkezésére bocsátottam.

Továbbá ajánlom **magyaros konyhám,**
tisztán kezelt boraim jutányos ár és pontos kiszolgálás mellett.

A n. é. közönség szíves pártfogását kérve, vagyok

teljes tisztelettel

743

KECSKEMÉTY ISTVÁN, vendéglős

Egyben van szerencsém igen tisztelt vendégeim és jóakaróim szíves tudomására hozni, hogy

éttermemet **megnagyobbítottam,**

ugy, hogy tisztelt vendégeim kényelmét megszer-
ezzem. Most alkalman van minden **társas összejövetelekhez tágas,**
szép termet rendelkezésre bocsátani.

Előzékeny kiszolgálás!

Jutányos árak!

Társas ebédek, vacsorák vagy lakomák állapot szerint vagy megállapított árak mellett
elfogadják. — **ABONENSEK** részére mérsékelt árszámítás.

Egyben van szerencsém a vidéki utazó közönség szíves figyelmébe ajánlani újonnan berendezett **VENDÉGSZOBÁIMAT,** melyek tisztántartására különös gondot fordítok, valamint **SZÁLLÓHELY** is jutányos ár mellett szíves rendelkezésre áll.

Számos látogatást kérve tisztelettel

KECSKEMÉTY ISTVÁN
vendéglős